

Slourenski dom

Stev. 165

V Ljubljani, sobota, 24. julija 1937

Leto II.

Patriarh Varnava umrl

Opolnoči je izdihnil poglavar srbske pravoslavne cerkve

Belgrad, 24. julija. m. Ponoči ob 12.05 je v svoji vili na Topčiderskem griču po daljši in težki bolezni umrl patriarh srbske pravoslavne cerkve Nj. Sv. Varnava. Varnava je skoro dva meseca ležal težko bolan v svoji vili pod najstrožjim nadzorom zdravnikov, ki so ga vsak dan dvakrat temeljito pregledali ter o razvoju bolezni izdajali poročila. Pred nekaj dnevi sta v Belgrad prišla tudi dva dunajska specialista zdravnika dr. Eppinger in specialist za živčne bolezni dr. Hoff. Oba zdravnika uživata svetovni sloves. Takoj sta ugotovila vso resnost bolezni poglavarja srbske pravoslavne cerkve.

Pred dvema dnevooma je za zdravstveno stanje patriarha Varnave zelo poslabšalo ter so nastopile razne nepredvidene komplikacije. Patriarh Varnava je dobil vnetje pljuč ter je kljub svoji močni naravi nočjo podlegel. V agoniji je ležal že pol-druge dan ter so mu zdravniki podajali življenje z vbrizgavanjem kisika. Pravoslavni cerkveni dostojanstveniki so poglavarja srbske pravoslavne cerkve prevideli in ga obhajali. Ob smrti so bili zbrani vsi v njegovi sobi ter molili molitve za umirajočega.

Danes bo truplo Varnave balzamirano, nato pa prepeljano v saborno cerkev, kjer bo položeno na mrtvaški oder.

Patriarh Varnava se je rodil dne 29. avgusta 1880 v Plevlju. Njegovo družinsko ime je Rosić. Svoje študije je opravil najprej v Prizrenu, nakar je bil poslan na bogoslovno akademijo v Petrogradu (današnjem Leningradu). Od l. 1905 do 1910 je deloval v dušnem pastirstvu v Carigradu, kjer je bil dalje časa tudi predstojnik srbske šole. Dne 18. marca 1910 je bil od sinode carigradskega patriarhata izvoljen za metropolita v Velešu. Od leta 1912 dalje sta mu bili podrejeni tudi škofiji Bitolj in Ohrid. Med svetovno vojno, ko so Nemci zasedli Srbijo, je Varnava odšel v Anglijo, kjer je v Cambridgeu dobil profesuro, da se je lahko preživljal. L. 1917 je Anglijo zapustil ter postal delegat srbske pravoslavne cerkve na velikem kongresu ruske pravoslavne cerkve. 17. novembra 1920 je bil poklican nazaj in imenovan za metropolita v Skoplju. Po smrti patriarha Dimitrija I. 1930 je bil pod Živkovičevim vladom, v kateri je bil Srbski pravosodni minister, dne 12. aprila 1930 izvoljen za patriarha srbske pravoslavne cerkve. Dva dni pozneje je bil v prisotnosti kraljeve družine tudi za patriarha ustoličen.

Belgrad, 24. jul. m. Radi smrti patriarha Varnave, ki jo je ponoči napovedalo zvonjenje v vseh belgradskih pravoslavnih cerkvah, se bo sestal danes dopoldne sveti sinod ter bo obvestil o smrti Varnave vse srbske pravoslavne cerkvene poglavarje ter poglavarje vseh ostalih cerkva. Vsi arhierjeji srbske pravoslavne cerkve so poklicani na izredno zasedanje radi pogreba patriarha Varnave ter izvolitve novega patriarha. Na tej seji bo sveti sinod določil tudi vse podrobnosti glede tega pogreba. Kje bo Varnava pokopan, še ni znano, ker še niso odprli njegove oporoke, v kateri je Varnava gotovo izrazil tozadevno svojo željo.

Kako se voli nov patriarh

Belgrad, 24. julija. m. Volitev patriarha srbske pravoslavne cerkve predpisuje poseben zakon, ki je bil izdan 6. aprila 1930. Srbskega patriarha volijo srbski eparhijski arhierjeji. Izvoli ga volilni sabor. Ta sabor izvoli tri kandidate ter njihova imena sporoči pravosodnemu ministru. Temu aktu

se priključi tudi zapisnik seje, ki ga podpiše predsednik in tajnik, overovi ga pa pravosodni minister. Enega teh kandidatov, ki so bili izvoljeni v volilnem saboru, imenuje na predlog pravosodnega ministra kralj s svojim ukazom. V volilnem saboru so:

1. Vsi eparhijski in vikarni arhierjeji srbske pravoslavne cerkve.
2. Najstarejši protojereji mesta Belgrada, Peči in Karlovcev kakor tudi dvorni protojereji.
3. Načelnik pravosodnega odseka v pravosodnem ministru ter referent za pravoslavno vero v ministru za vojsko in mornarico.
4. Rektorji pravoslavnih bogoslovij.
5. Predsedniki duhovn. in meniških združenj.
6. Sedem po rangi najstarejših članov velikega upravnega sveta srbske pravoslavne cerkve.
7. Predsednik ministrskega sveta in aktivni ministri, ki so pravoslavne vere, in
8. predsedniki državnega sveta, kasacijskega sodišča, glavne kontrole in rektorji univerz, ki so pravoslavne vere.

Vse te osebe postanejo lahko člani volilnega sabora, če so pravoslavne vere. Volilni sabor za izvolitev novega patriarha se skliče s kraljevim ukazom na predlog pravosodnega ministra. Zaseda v Belgradu. Dan in čas sestanka se določi z ukazom. Člane volilnega sabora skliče na zasedanje pravosodni minister, ki tudi otvori njegovo zasedanje s čitanjem kraljevega ukaza ter s čitanjem seznama novih članov. Volilnemu saboru predseduje podpredsednik svetega sinoda. V primeru, če je ta zadržan, pa predseduje najstarejši navzočih arhierjev. Tajniške posle opravlja načelnik prosvetnega odseka v pravosodnem ministru. Takoj po otvoritvi volilnega sabora so molitve k Sv. Duhu.

Volilnemu saboru lahko prisostujejo samo njegovi člani. Volilni sabor lahko zaseda na prvem sestanku tedaj, če je navzočih vsaj polovico članov. V nasprotnem primeru je seja odložena za naslednji dan ob isti uri in na istem kraju. Ta seja pa polnovečajno sklepa z onim številom članov, ki so navzoči.

Princ Juan - bodoči kralj Španije

Gil Robles zunanji minister nove vlade

Pariz, 24. julija. Iz Madrida poročajo, da je general Franco zopet dal daljšo izjavo listu »ABC«, ki sedaj izhaja v Seville, o svojih bodočih namelih. Z isto odločnostjo, kot pred osmimi dnevi, je Franco poudaril, da bo nacionalistična Španija po končani zmagi dobila monarhistično ustavo. Toda nova španska kraljevina se bo v vsem razlikovala od one, ki se je leta 1931 zrušila v prvi republikanski revoluciji. Na to, da bi poklicali nazaj bivšega kralja Alfonza XIII., nacionalistična Španija ne misli. Njegov najstarejši sin pa se je vsled svojege zasebnega življenja kot grof Cavadonga sam onemogočil, da bi prišel v poštev kot novi vladar Španije. On misli na tretjega sina bivšega kralja Alfonza, princa don Juana Burbonskega, ki ima neomadeževano preteklost. Princ Juan se je že večkrat ponudil, da bi kot pripripost vojak vstopil v nacionalistično armado. General Franco je to vedno odklonil, prvič zato, ker ni maral izpostavljati njegovega življenja nevarnostim vojne, kajti pozneje bo njegovo življenje predstavljalo veliko dragocenost za novo Španijo. Drugič pa Franco noče, da bi novi španski kralj prišel na prestol kot zmagovalec, ampak želi, da pride na poziv španskega naroda kot nosilec pomirjenja in narodne složnosti.

Prva skrb nove španske vlade bo, da izda nov delovni zakonik, ki bo do vseh podrobnosti določil pravice in dolžnosti, tako delavcev, kakor delojemalcev in bo odstranil velike socialne krivice, ki so se dogajale pod staro Španijo in ki so deloma tudi povzročile krvoločnost revolucije. Nova vlada bo tudi z vso odločnostjo izvedla razdelitev veleposesti ter ustvarila nov zadovoljen kmetijski stan, ki ga prejšnja Španija ni poznala in ki ji je tudi ravno zaradi tega manjkala najtrdnjše državna osnova. Stavke bodo v novi Španiji prepovedane. Pač pa bodo postavljena posebna obvezna socialna razsodišča, ki bodo socialne spore v kratkem roku reševala.

»ABC« ponatiskuje vest inozemskih listov, da je bil Gil Robles dalje časa pri generalu Francu in da je od slednjega dobil nalog, naj potuje v Anglijo in tamkaj stopi v stik z angleško vlado v vprašanju priznanja Francove Španije. List pravi, da ta vest ni popolnoma točna, ker zaenkrat za potovanje Gil

Izvolitev treh kandidatov za patriarha se vrši s tajnim glasovanjem z lističi. Tajnik skliče vse člane sabora. Vsak od njih spusti listič v skrinjico na predsedniški mizi. Lističe štejejo predsednik sabora, predsednik državnega sveta in predsednik glavne kontrole. Če kdo od teh zadnjih dveh ni član sabora, ali ni navzoč, tedaj opravlja funkcijo štetja predsednik kasacijskega sodišča, oziroma rektor belgrajske univerze. Če nobeden od teh ni navzoč, tedaj predsednik določi enega ali dva člana in z njima prešteje glasove. Za kandidata je določen oni, ki dobi največje število glasov. Če več kandidatov dobi enako število glasov, se smatra za izvoljenega najstarejši po letih. Po preštetju glasov predsednik objavi imena izvoljenih kandidatov. Nato se seja zaključí. Kralj za tem imenuje patriarha izmed treh kandidatov, ki jih je predložil volilni sabor. Pravosodni minister nato sporoči ukaz arhierjskemu saboru. Najpozneje v roku sedmih dni po sporočitvi, kdo je patriarh, se opravi v saborni cerkvi v Belgradu služba božja in je ob tej priliki tudi proglašena patriarhova izvolitev.

Naslednji dan po arhierjski službi božji je ustoličenje patriarha po ceremonialu, ki ga določi pravosodni minister v sporazumu s svetim arhierjskim saborom. Po stoličenju pa novi patriarh prevzame svoje dolžnosti.

Po predpisih omenjenega zakona o volitvi novega patriarha pride v arhierjski sabor v sedanjem konkretnem primeru 55 članov. Od teh je 23 arhierjev in sicer 20 arhierjskih in trije vikarni; štirje protojereji in sicer belgradski, pečki, karlovske in dvorski; pet rektorjev pravoslavnih bogoslovij; dva predsednika, eden meniških, drugi pa duhovniških združenj; sedem članov velikega upravnega sveta srbske pravoslavne cerkve; devet aktivnih ministrov, kolikor jih pripada srbski pravoslavni cerkvi v sedanjih Stojadinovičevi vladi ter predsednik kasacijskega sodišča, predsednik glavne kontrole in rektor belgrajske univerze.

Roblesa v London še niso dani vsi potrebni pogoji, pač pa je res, da obstoja iskreno sodelovanje med Gil Roblesom in generalom Francu in da bo v prihodnji vladi, ki jo je general Franco že najavil, tudi Gil Robles in sicer v svojstvu zunanega ministra.

Na Salazarjev nasvet

Do tega sklepa so prišli potem ko so nacionalisti dobili od portugalskega ministrskega predsednika Salazarja prijateljski nasvet, naj se na vsak način poslužijo velikih zmoglosti Gil Roblesa, ki ga je svoje dni španski narod smatral za voditelja socialnega prepoda, ker bi trajno sodelovanje Gil Roblesa z nacionalistično Španijo odstranilo neugoden vtis po svetu, kakor da hočejo španski nacionalisti posnemati nemško, odnosno italijansko fašistično ureditev države.

Berlin, 24. julija. Francoski poslanik v Berlinu Francois Poncet je v imenu svoje vlade oddal zun. ministru von Neurathu energičen protest proti pisanju nemškega tiska, češ, da Francija še vedno pošilja vojske svoje tuje legije na pomoč Francovi armadi. Francoski protest izraža svoje zaupanje, da nemški tisk ni vzel na dan znanje francoske uradne objave o teh očitkih in da še vedno nadaljuje s svojimi lažnjivimi izpadi proti Franciji. Francoska vlada da dobro ve, da dobiva nemški tisk vsa navodila glede pisanja o zunanepolitičnih vprašanjih od propagandnega ministrstva in se ji zaradi tega zdi nerazumljivo, kako more nemška vlada kot taka razširjati še nadalje neresnične vesti, ki jih je francoska vlada v uradni objavi zanikala.

Laž - kuga naše dobe

Mussolini o vzrokih napetosti v Evropi

Rim, 24. julija. V »Popolo d'Italia« je izšel daljši članek o evropskem položaju, ki ga vsi pripisujejo Mussoliniju. Članek pravi, da je v Evropi vse polno silno perečih dejstev, ki povzročajo napetosti in položaj čim dalje bolj slabšajo.

Prvo teh dejstev je, da so še mnogo držav, ki do sedaj niso hotele priznati obstoja italijanskega imperija v Afriki in da je abesinsko cesarstvo nehalo obstojati. So nekatere države, ki abesinskega neguša še vedno smatrajo za vladarja, in je to pravna laž, ki je eodgovorna za to, da med velešilmi ni mogoče priti do sporazuma. Zakaj bi ne priznali dejstev in se obešali na laži, ki nikdar več ne bodo postale resnica.

Drugo takih dejstev je politika v Španiji. Zakaj ne priznati generalu Francu vladarskih pravic in njegovi državi neodvisnost, ko pa je dejanski poglavar dveh tretjin bivše Španije in se tukaj zopet na isti način kot pri Abesiniji nekatere velesile obešajo na pravno laž, da je španska vlada v Valenciji še vedno vlada v Španiji.

Tretje teh dejstev je vprašanje prostovoljcev. Čudno je, zakaj nekatere države, ki imajo velikansko število svojih državljanov v Španiji, tega nečejo javno priznati. Italija je to storila. Druge

Vesti 24. julija

Švedski princ Avgust, brat švedskega kralja, je prišel za dalje časa v Benetke, kjer bo gost odlične italijanske družine, katere hčerka se bo baje zaročila z nekim švedskim odličnikom.

Za 300.000 ton rdečega trgovskega brodivja so zaplenili nacionalisti v prvem letu državljanske vojne.

79 letalcev se je v zadnjih 12 mesecih ponesrečilo v Angliji. Tako poročajo listi v zvezi z nesrečo trimotornega letala v Sheffieldu, kjer je zgorelo pet mož posadke.

Tovariš Mikojin je bil imenovan za pomočnika Sveta ljudskih komisarjev. Aretiran pa je bil tovariš Rakis, komisar za finance v Ukrajini obenem s 15 višjimi uradniki svojega oddelka. Obtožnica pravi, da je bil vohun, trockist, zapravljivec.

V notranjosti Amerike je bil večji potres, kot je dognala potresna postaja na Alaski.

Za prisrčno sodelovanje med Kitajci in Japonci agitira japonski list »Asakic« in poudarja, da vojno ministrstvo s tem soglašča. Cenzura je list zaplenila.

Celo uro so nacionalisti s topništvom bombardirali Madrid, istočasno pa so z letaki, ki so jih metala letala, javili Madridčanom, da bodo bombardiranja odselej zopet redno vsak dan.

Rečni brodarji na Seini v Parizu še dalje časa stavkajo. Sinoči je postala stavka splošna in je bilo zanimivo opaziti obiskovalce razstave, ki so jih stavkujoči pustili po ladjah, sami pa so poskakali na obrežje.

V Vetrerzeju na Švedskem se je ponesrečilo vojaško letalo. Pilot in njegov spremljevalec sta mrtva.

Romunski kralj Karol je odpotoval v Bruselj. Takoj po njegovem odhodu je zunanje ministrstvo objavilo, da ni res, da bi kralj Karol jeseni uradno obiskal angleškega kralja. Njegova jahta »Nahle« je odplula v Črno morje, kjer mu bo na razpolago.

Vojaški davek so uvedli v Nemčiji. Plačati ga morajo vsi nemški državljani in vse državljanke, ki letos niso izpolnile vojaških obveznosti, tudi oni, ki so pri naborih bili izvrženi.

625 otrok mladinskega društva španske falanke je odpotovalo iz Seville v Italijo, kjer bodo na počitnicah pri mladih italijanskih fašistih.

Polovična voznina na vseh državnih železnicah je dovoljena udeležencem veslaške tekme v Sibirniku, ki bo dne 24. in 25. julija.

Posmrtno ostanke 2000 srbskih vojakov, ki so med svetovno vojno umrli v Franciji, so prepeljali v Marseille in jih pokopali v posebni grobnici v Tieuxu.

Češkoslovaški ministrski predsednik dr. Hodža je odšel na počitnice. Odpotoval je iz Prage neznan kam. Pravi, da bo počitnice preživel deloma v Avstriji, delno pa na Slovaškem.

Češkoslovaško letalo je na poti iz Prage v Zürich moralo iz neznanih vzrokov pristati na vojaškem letališču v Monakovem. Zatrjujejo, da je bilo k pristajanju prisiljeno pa tako imenovanem »Smrtnem žarku«.

»Arabei imajo skupno poslanstvo, to je, da mora vse arabske ozemlje biti osvobojeno tujega jarma«, je predsednik sirske vlade Mardanbe izjavil v džamiji v Damasku pred 10.000 mohamedanci, ki so govorilo delitvi Palestine.

Nemški letalski poljevnik general Milch je bil zadnje dni v Jugoslaviji. Od tam je odpotoval na mednarodne letalske tekme v Zürich.

55 akademikov iz Jugoslavije, Madžarske, Bolgarije in Rumunije, večji del zdravniške in tehnične stroke, potuje po Nemčiji na povabilo nemške vlade.

Nova diplomatska imenovanja. Poslanik v Moskvi Coulondre pride v Washington. Poslanik v Bruslju La Roche bo upokojen, na njegovo mesto pride ravnatelj političnega oddelka Bargeton. Odpoklican bo poslanik v Madridu Herbert. Tudi nekateri poslaniki po balkanskih državah bodo premeščeni.

Člani angleške vlade so bili naprošeni, naj se za časa svojih počitnic nikar ne oddaljijo iz Anglije, da bodo hitro dosegljivi, ako nastane potreba.

Marconijeva zapuščina: Ena milijarda in četrta Polovico hčerki Elettri - za dobre namene nič

Rim, 24. julija. Včeraj so odprli Marconijev testament in našli, da je zapustil 1 milijardo 300 milijonov dinarjev premoženja. Testament določa, da pripada polovico te ogromne zapuščine sedemletni Marconijevi hčerki Elettri, ki pa bo poleg tega dobila še eno četrtno od ostale polovice, ker predpisuje italijanski zakon, da mora biti vsaj polovica vsake zapuščine enakomerno razdeljena med otroke. Marconi pa je imel štiri otroke. Njegova vdova pa bo živela obresti od polovice de-

ležja, ki pripada hčerki Elettri in sicer do svoje smrti. Testament ne navaja nobenih drugih določb ali zapuščinskih daril. Slednja ugotovitev je javno mnenje osupnila, ker so pričakovali, da bo Marconi zapustil velike vsote v dobrodelne namene, ker je njegovo premoženje nastalo večji del zaradi velikih podpor, ki jih je užival od strani države, ki mu je omogočila, da je mogel nadaljevati svoje znanstveno delo.

velesile pa se skrivajo zopet za pravnimi lažmi in se pri raznih mednarodnih konferencah obnašajo, kakor da bi bile nedolžne in nikogar ne imele na španski bojiščih. Dejstvo prostovoljcev je treba najprej priznati, potem pa ne bo težko pogajati se v njihovem umiku. Sicer pa silno krvav potek državljanske vojne sam zelo hitro rešuje vprašanje usode prostovoljcev, ki v ogromnih številih padajo po bojiščih.

Vse to so tolike nesmiselnosti, ki bi jih v zasebnem življenju nemudoma odklonili. Zakaj se jih nočejo znebiti v mednarodnem življenju. Saj je celo angleški zunanji minister Eden v spodnji zbornici dejal, da je res, da se za generalom Francu nahajata dve tretjini Španije, vse španske kolonije, samo najboljši duhovniki in tudi najboljši del španskega ljudstva. Če je to priznanje javno izpovedal pred spodnjo zbornico, zakaj se pa še vedno brani, da bi izjavjal pametne posledice tudi v svoji zunanji politiki.

Najhujša kuga v našem sodobnem mednarodnem življenju je, da nočemo priznati dejstev, ki žive, ki se uveljavljajo, ki se vsiljujejo, ampak da še vedno z zavezanimi očmi brodimmo okrog po pravnih fikcijah.

Skupščina sprejela konkordat

5 167 : 129 glasovi

Včeraj je bilo v narodni skupščini tako živo kot še kdaj. Saj je bilo na vrsti glasovanje o konkordatu, o katerem je narodna skupščina štiri dni razpravljala in opozicija storila vse in se poslužila tudi nečestnega načina borbe izven skupščine na ulici, da bi ustvarila razpoloženje med nepoučenim pravoslavim ljudstvom. Toda tudi ta namera se ji ni hotela posrečiti. Morala je spoznati, da večina smatra konkordat med Jugoslavijo in sv. Stolico kot nov korak k zbolšanju naših notranjih razmer in pomirjenju.

Včeraj je še enkrat poizkusil s svojo žalostno vlogo, Voja Janjič, ki jo je nastopil zadnje dni. Od pouličnih demonstracij je včeraj spet prišel v skupščino, in ko je videl, da je popolnoma propadel, se je še poslednjikrat vrgel na svoje neprotivne, topot na Slovence. Trdil je, da so ga pri demonstracijah na ulici pred Saborno cerkvijo pretepli trije slovenski orožniki. S tem je hotel — kdo bi mislil kaj drugega — ustvariti nerazpoloženje proti Slovincem. Sicer pa bi za vsakega preje kakor za Janjiča, lahko rekli, da je prijatelj Slovencev. Znano pa je tako vsem, da je boj pred smrtjo najhujši!

Sledil je dveurni govor poslanca Voje Čvrkliča, ki je temeljito obratunal s svojim predgovornikom poslancem Janjičem. Poudaril je, da ta boj, katerega je začela opozicija proti konkordatu, ni boj proti rimskemu papežu, pač pa da je to boj proti nekemu strankinemu papežu, namreč proti predsedniku vlade dr. Milanu Stojadinoviču. Ni čudno, da se je pravoslavna cerkev na tak način vrgla v političen boj. Voja Janjič se je vrgel tudi na belgajsko »Vreme« in na njegova poročila, toda vsem je znano, da dobiva isti Janjič od »Vremena« za svoje sotrudištvo po 5.000 Din mesečno. Mastne dnevnice dobiva tudi od »Avalca«. To je morala teh bojevitih gromovnikov!

Voja Čvrklič je glede znanih procesij v Belgradu in o dogodkih pred Saborno cerkvijo povedal še, da se po predpisih srbske pravoslavne cerkve ne smejo prirediti procesije za ozdravitve, temveč se smejo opravljati samo molitve v cerkvah. Iz tega pa se jasno vidi, da napovedana procesija ni bila nič drugega, kakor politična demonstracija.

Ob šestih zvečer je sledilo glasovanje o konkordatu. Izid glasovanja je bil naslednji: Vsega skupaj je glasovalo 296 poslancev, od teh 167 za in 129 proti.

Prihodnja seja narodne skupščine bo sklicana pisмено. Predsednik vlade dr. Stojadinovič je za tem zbral poslance, ki so glasovali za konkordat in imel nanje tale govor:

Govor predsednika vlade

Gospodje narodni poslanci! Pred vašim klubom, kakor pred konkordatnim odborom mi je bila dana čast, da sem pojasnil podrobno razloge, ki so vodili kraljevske vlado, da je stopila pred

narodno skupščino s tem zakonskim predlogom.

Konkordat pomeni dogovor. Dogovor s kom, gospodje? S sveto Stolico! Koga predstavlja sveta Stolica? Predstavlja 400 milijonov katoličanov, od katerih živi nad 5 milijonov v naši državi. Mi smo v zadnjem času sklenili več dogovorov, ki so zavarovali mir na naših mejah. Vrh tega smo sprejeli zakone, ki urejajo odnose naše države s pravoslavno cerkvijo in z muslimansko versko zajednico. Gospodje! Ker sem prisegel na ustavo, da bom varoval državno varnost in da bom izvajal načelo verske enakopravnosti, vam nikakor nisem mogel svetovati, da se zapletemo v nesoglasja in stopimo v boj z rimsko-katoliško Cerkvijo. Prav tako vam nisem mogel svetovati, da bi odklonili versko enakopravnost svojim bratom Hrvatim, Slovincem in Srbom, ki so katoliške vere. Vi ste, gospodje, poslušali moje nasvete. Sklenili ste glasovati za ta zakonski predlog in ste to tudi storili. Poudariti moram in moram odkrito priznati, da vam ta sklep ni bil lahek. Govorili in agitirali so zoper vas in vam grozili tako s cerkvene strani kakor z ulice. Hrabra, junaško in dostojanstveno ste vzdržali vse te razne napade. Cestitam vam. S tako velikimi značajmi, ki so zdaj zbrani v tem klubu, je naša stranka pokazala, da je dorasla velikim nalogam in da lahko vodi državno politiko (burno pritrdjevanje).

Gospodje! V narodni skupščini se je govorilo o blagopokojnem kralju Aleksandru v zvezi s sestavo tega konkordata. V tej zvezi so nekateri poslanci omenjali kraljevo sporočilo. Preveč smo vdani in zvesti monarhisti, da bi hoteli vlačiti v dnevno politiko imena svojih velikih vladarjev. Za svoja dejanja smo vedno pripravljeni nositi polno odgovornost. Mislim, da sem te dni dovolj pokazal, da ne bižim pred nobeno odgovornostjo, kadar gre za važne državne in narodne koristi. Zato ne morem zeti, da bi, čeprav samo z eno besedo javno govoril o delu blagopokojnega velikega kralja pri sestavi tega konkordata. Tudi nočem govoriti o kraljevem sporočilu.

Eno pa lahko izjavim: da nismo predložili konkordata narodni skupščini, gospodje, JNS bi bila prva, ki bi nas obtožila, da ne delamo po sporočilu velikega kralja. Za to gospodo obstoji dvojna moralna: ena kadar so na vladi, druga v opoziciji. Na vladi jim je konkordat dober, v opoziciji je pa taisti konkordat za nič. (Dolgotrajno ploskanje.) Naj bo temu kakor koli, to strašno borbo smo zdaj vzdržali, vzdržali smo jo v težkem vprašanju. In če smo v tem vprašanju zmagali, lahko z gotovostjo trdimo, da bomo zmagali tudi v vseh drugih vprašanjih, ki bodo pred nami. (Ploskanje.)

Gospodje, zahvaljujem se vam za zaupanje, ki ste mi ga tudi to izkazali. Bodite prepričani, da bom znal to vaše zaupanje varovati. (Zivahno in dolgotrajno ploskanje.) Vi ste mi dali konkordat, vi ste mi izkazali zaupanje. Zdj lahko rečem, da ste mi morda bolj izkazali zaupanje, kakor pa dali konkordat.

Moderna cesta Ljubljana-Kranj

Ljubljana, 25. julija.

Potem, ko so že vse sosedne države povsem modernizirale svoje glavne ceste za sodobni promet, ki zlasti upošteva vse bolj razvijajoči se avtomobilski promet, je tudi naša država pristopila k enaki modernizaciji važnejših državnih cest. V Sloveniji bomo prvo tako moderno cesto dobili med Ljubljano in Kranjem. Ta cesta se že par let sem urejuje na raznih odsekih ter je zdaj dolžena, da bo cestišče do prihodnjega leta povsem modernizirano ter izročeno prometu.

Zelo zanimivo je sprehod po tej cesti skozi od Ljubljane do Kranja, kjer zdaj vepovsod kar mrgoli delavcev, kjer se mogočno sprehajajo parni valjarji, brne motorji, drobičeli kamena, mešalni stroji za beton, kjer težki tovorni avtomobili vsak hip dovažajo cele gore kamenitih skal, pohorskih kock za tlakovanje, drobnega peska iz savske struge, drobljenega porfirja iz Kamniške Bistrice, kjer so ob cesti napeljani celi vodi za dobavo vode, kjer polagajo vsak dan na drugem kraju male železne tračnice, da po njih z malimi vozički prevažajo pesek, kamene ter mešanice betona. Moramo reči, da se vsa dela na vsej dolžini ceste od Ljubljane do Kranja zdaj izvajajo z največjo naglieo ter je izven dvoma, da bo cesta še pred določenim časom izgotovljena ter sposobna za promet.

Od Šiške do Št. Vida

Kakor znano, izvršuje modernizacijo cestišča na odseku med Šiško in St. Vidom ljubljansko gradbeno podjetje Slograd. Na tem delu je zaposlenih na cesti okrog 100 delavcev, v dveh gramoznih jamah 40 delavcev, v kamnolomu pod Ulikom pa tudi 30 delavcev podjetja. Cestišče je od Šiške pa do tramvajске remize že povsem pripravljeno za tlakovanje. Ta teden so tudi že pričeli tlakovati cestišče, pričeni pri gostilni »Kmet« v Šiški. Cestišče tlakuje skupina 10 delavcev iz Varaždina, ki dnevno naredi zdaj kakih 40 dolžinskih metrov tlaku. Ze prihodnji teden pa bo stopila v delo še ena skupina delavcev, ki bodo polagali kocke na cestišče ter bodo potem dnevno izgotovili 80 dolžinskih metrov tlaku. Zanimivo je, da porabijo za 1 dolžinski meter tlakovanega cestišča cel vagon granitnih kock iz Pohorja. V celem budo tlakovali od Šiške do St. Vida 3,75 km. Kocke imajo zdaj pripravljenih skozi do remize, vsak dan pa pričakujejo nove pošiljke iz Pohorja.

Največja skupina delavcev na tem delu ceste je zdaj zaposlena nasproti Dravelj, kjer prekopavajo staro cestišče ter ga na novo utrjuje s parnimi valjarji. Cesta do St. Vida bo tako do letošnje jeseni vsa urejena ter bo že lahko izročena prometu. Na posameznih krajih bodo morali prestaviti še tramvajске proge, tudi ni še trdno rešeno vprašanje hodnika od Šiške do St. Vida. Do mestne meje nasproti tovarne »Stora« bo naredila 3 metre širok hodnik za pešce in mlekarije MOL. Hodnik bo razdeljen na dva enakomerna pasu po poldrug meter širine.

Med Št. Vidom in Jeperce

Medtem ko tudi še ni končoveljavno rešeno vprašanje cestne proge skozi St. Vid, saj je znano, da se del vaščanov v St. Vidu upira zamisli, da bi se dosedanja proga prestavila, je cesta od St. Vida dalje do Medna že vsa izravnan, utrjena ter pripravljena za tlakovanje in betoniranje. Cestišče je povsod široko po 6 metrov, na ovinkih pa tudi do 8 metrov. Nekateri trdijo, da je to cestišče preozko, vendar pa strokovnjaki trdijo, da nikjer v inozemstvu nimajo širših cestišč. Pri tem je treba upoštevati, da bo 6 metrov široko cestišče zgolj za vozove in avtomobile; na vsaki strani cestišča bo primerno širok pas posebej tlakovan za pešce in kolesarje. Cesta sama bo torej povsod široka najmanj do 8

metrov, širših cest pa tudi zdaj skoraj nimamo v Sloveniji. Edino glavna državna cesta od Rakaka skozi Ljubljano do Maribora je široka 10 do 12 m.

V Mednem so že podrli dve hiši nasproti gostilne Čarman, ki sta zelo ovirali razgled po cesti. Tu se cestišče tudi primerno znižali, vso progo od znanega nerodnega klanca v Mednem pa do vasi Medna po so lepo izravnavali, vse ovinkne odstranili, klanec sam pa tako znižali in uravnali, da zdaj ne bo predstavljal voznikom nobene zapreke več.

Najzanimivejši del nove ceste teče brez dvoma od Medna do Medvod. Tu se nova proga staremu klanecu na daleč ogne, teče naravnost čez železnico ter se tik pred Medvodami vrne na staro cesto. Železobetonski most čez železnico je že izdelan, zdaj pravkar tlakujejo cestišče na mostu s kockami. Od mosta do Medvod je cestišče s kockami že tlakovano. Ta del cestišča izvršuje ljubljansko gradbeno podjetje Dedek, ki zaposluje od St. Vida do Jeperce trenutno nad 200 delavcev.

V klanecu sredi Medvod

Največja skupina delavcev je zdaj zaposlena v klanecu onstran Medvod tik pod Zdravstvenim domom. Tam zdaj tlakujejo cestišče z dvema najmodernejšima strojema, ki jih je nemška industrija nalašč ustvarila za taka cestna dela. Dvema strojema, ki z ogromno silo tlačita in utrjujejo beton, ki ga na cestišče dovažajo z malimi vozički po železnici, streže skupno okrog 25 delavcev. Tak stroj imenujejo Vibrator ter ga na naših cestah doslej nismo še videli. Zato se okrog te skupine delavcev stalno nabirajo ljudje, ki z velikim zanimanjem opazujejo to svojevrstno delo. Stroj naenkrat dela le na polovici ceste, potem pa izdelajo še drugo polovico.

Kako betonirajo cestišče

Ker je sodobno moderno cestišče grajeno vsaj za primerno daljšo dobo, izvršujejo tlakovanje zelo skrbno in natančno. Z močnimi valjarji so najprej cestišče močno utrdili ter se je od lanske jeseni do zdaj primerno usedlo. Spomladu so cestišče posuli še enkrat z drobnepijram gramozom ter ga ponovno potlačili. Na tako pripravljeno cestišče posujejo najprej 1 cm debelo plast navadnega drobnega sivega peska. Na ta pesek položijo na poseben način impregniran papir, ki je delan nalašč za tovrstna cestna dela. Na papir nasujejo najprej 10 cm debelo plast betona iz domačega peska. Šele na to plast potem denejo še 5 cm betona iz drobljenega porfirja, ki ga dovažajo iz Kamniške Bistrice.

Tako izdelano betonirano cestišče pokrijejo takoj z velikimi pliatami, da tako odvrnejo od betona vse različne vremenske vplive. Cestišče je povprečno pokrito 2 dni. Zdj stopijo v delo mlajši dečki, ki cel dan hodijo po narejenem betonu ter ga polivajo z vodo, da se tako enakomerno suši. To polivanje cestišča traja navadno cel teden ali pa tudi delj, kakor je pač vreme. Betonirano cestišče tudi posujejo s peskom, vmesne spranje, rege imenovane, ki se na betonu vrste v določenih razdaljah, pa pokrijejo s papirjem in z deskami.

Šele čez kakih 10 do 14 dni zopet pesek pometejo s betona. Zdj pripeljejo na cestišče poseben stroj, ki na posamezne razdalje vrta po betonu večje luknje. To so poskusna vrtnja, ki imajo namen preizkusiti trdnost betoniranega cestišča.

Zdj je cestišče povsem betonirano od Jeperce do gostilne Bohinjec vrh medvodskega klanca. Klanec vrh Medvod, ki so ga v celoti prestavili, je tudi že tlakovan s kockami. V klanecu zdaj obdajavajo zunanjo stran ceste ter polagajo odvodne betonirane kanale. Računajo, da bodo cestišče do St. Vida tlakovali z betonom do konca septembra.

Kontrola mleka na živilskem trgu v Mariboru

Bila je doba, ko se je kontrola mleka v področju mesta Maribora zanemarjala. Spomladi 1937 so se razmere bistveno izpremenile. Od tega dne naprej se vrši kontrola mleka popolnoma v smislu zakona o nadzorstvu nad živilci.

V mesto Maribor je prihajalo in deloma se je sedaj omililo v splošnem slabo mleko, tako v higijskem oziru kakor tudi v kakovosti. Konzum mleka je tudi nezadovoljiv in radi tega vidimo, vsled rastoče industrijalizacije Maribora, žalostno statistiko glade obolenj, posebno mlajših delavskih in delavoljnih ljudi na zavratni tuberkulozi. V vsak industrijski obrat, velikost ni merodajna, spada pivnica za sveže mleko. Alkohol ubija in degenerira naše ljudstvo in mleko je dragoceno sredstvo in najcenejše zdravilo za to bolezen. Imperativ vsakega industrijskega podjetja, ki noče imeti degeneriranje, temveč dobre delavne moči, da se ustanovi mlečna pivnica v vsakem obratu.

Mleko v Mariboru prihaja do konzumenta navadno v slabih, higijskim razmeram neprimernih in deloma tudi škodljivih posodah. Za mašila posod se splošno rabijo cunjje. Odvisno je od prodajalca, v kakšnem higijskem stanju so ta mašila. Tržno nadzorstvo se trudi in si je nadelo nalogo, te kričevce nedostatke v kolikor niso zvezani z res eksistenčnimi živilskimi pogoji, izkoreniniti. Uspehi so deloma že vidni. Pri donošalcih se opažajo že svetle nove kovinaste posode. Sčasoma bodo morale biti te posode vse enakega videza ter odgovarjati predpisom. Znan nam je položaj in vinarja i kmeta, s katerim vedno računamo in upamo, da bode z dobro voljo na obeh straneh, to je na strani nadzorstva in producentov vse šlo in ne bo kakih zaprek.

Ko prihajajo tujski v deželo

Zelo bridka resnica je, da za propagando tujškega prometa v naši ožji in širši domovini še zdaleč ne storimo tega, kar bi storili na primer na našem mestu drugi, naprednejši narodi. S tem se odrekamo izdatnim dohodkom, ki bi morali biti v našem narodnem gospodarstvu mnogo važnejša postavka, kakor danes v resnici so. Res je, da se bojimo dragih investicij za avtomobilske ceste, turistične železniške proge in podobno, neodpušljivo je pa, da mnogokrat ne storimo za tujski promet niti tega, kar bi morali že iz gole obzirnosti do tujcev. Z raznimi neprijetnostmi tujce dostikrat naravnost odbijamo tako, da odhajajo od nas z marsikako bridko izkušnjo. To je pravo negativno delo v propagandi tujškega prometa pri nas. Naj navedem značilen primer:

V družbi tovarišev akademikov sem se vozil na daljše potovanje proti severu. Pred Dunajem sem zašel v voz, v katerem so se vračali iz potovanja po Sloveniji in Dalmaciji domov v Brno pod vodstvom predsednika Češko-jugos. lige v Brnu češki izletniki. V razgovoru sem potožil predsedniku, da smo po lastni nemarnosti prekasno zaprosili češko-slovaško vlado za železniški popust na čeških železnicah in da bomo morali zato plačati najbrž celo vozno. Tega ne moremo zameriti nikomu, smo si neprijetnosti krivi sami. Predsednik nam je pa takoj ljubezljivo obljubil svojo pomoč in res so nam na njegovo intervencijo v Brnu izplačali v gotovini ves zaproseni popust, povrhu pa nas še povabili na

Obvestila

Cenen izlet na Grossglockner od 14. do 15. avgusta. Prijave sprejema izletn. pisarna M. Okorn, Ljubljana, hotel »Slonc«, tel. št. 26-45.

Po kratki mučni bolezni je dne 22. t. m. preminul gospod Rajko Prijačič, železniški uradnik v pokouju. Z njim leže v grob zaveden Slovenec, ki je moral med vojno za svoje pripravljanje tudi trpeti. Zaradi neke izjave so ga z družino, brez sredstev, brez možnosti, da bi vzel seboj svoje imetje, takoj poslali v konfinacijo na češko-nemško mejo. Tudi tam je bil stalno pod policijskim nadzorstvom, tako da ni smel uporabljati niti svoje službene legitimacije. Do prevrata je trpel v največjem pomanjkanju. Po prevratu je prejel poziv od prometnega referenta kratkatne deželne vlade, naj stopi v službo domovine, kateremu se je z veseljem brez oklevanja takoj odzval. Leta 1931. je stopil v zaslužni pokoj.

Na zadnji poti ga bomo spremili dne ob 3 iz mrtvašnice splošne bolnišnice na pokopališče k Sv. Križu.

Predavanje o Konnersreuthu. Nemški pisatelj Walter Eberhard bo imel danes zvečer ob osmih v frančiškaski dvorani daljše predavanje o čudežnih pojavih, ki se dogajajo pri preprostem kmečkem dekletu Tereziji Neumann v Konnersreuthu. Omenjeni predavatelj je bil protestant, pa so ga obiskali v Konnersreuthu napotili v katoliško cerkev. Imel je že preko 400 predavanj v različnih mestih Evrope in pred poslušalci najrazličnejših ver. Predavatelj opisuje čudežne dogodke kot oči-vidice. Dejstvo je, da Terezija je 10 let ne uživa nobene hrane in da vsak petek gleda in doživlja Kristusovo trpljenje. Pisatelj Eberhard je osem let predava o Konnersreuthu v raznih državah, po Nemčiji, Avstriji, Madžarski, Italiji, Bolgariji, Jugoslaviji, Egiptu, Palestini in še drugje.

Predavanje se prične danes zvečer točno ob osmih. Vstopnina za sedež 3 Din, za stojišča 2 Din. Vstopnice se dobe od danes popoldne naprej v pisarni Pax et bonum v Collegium Seraphicum. Vsi, ki se zanimajo za predavanje, ste vabljjeni, da se ga udeležite!

Prijatelji in sorodniki kolesarjev se lahko udeležijo izleta v Postojno, ki ga priredi Putnik Ljubljana z udobnimi avtobusi (ne z vlakom kakor je bilo prvotno zamišljeno). Avtobusi bodo odhajali izpred Narodnega doma ob pol 7 zjutraj, iz Vrhnike ob pol 8 uri.

Podzveza je poskrbela, da ne bo dražja vožnja z avtobusi kakor z vlakom. Tako stane prijavnina za nekolesarje skupno z vožnjo in vsemi drugimi prijavnimi stroški skupno 66 Din, torej dosedanja prijavnina 45 Din in vožnja za vlak nedeljska karta 21 Din.

Prijave za avtobuse sprejema Putnik do srede dne 28. julija.

Opozarjamo pa, da se prijave za kolesarje brezpogojno zaključijo v ponedeljek dne 26. t. m. ob 4 popoldne.

Cestna dela v Kranju

Zelo živahno je tudi v Kranju, kjer izvršuje cestna dela podjetje Slavec. Tam je trenutno zaposlenih daleč čez 100 delavcev. V Kranju bodo cesto vzdali čisto v kameno steno ter zdaj tam zgolj vrtljajo in drobijo cele skupine konglomerata. Delavci izkopani grušč z vozički prevažajo onstran novega železobetonkega mostu, ki so ga zgradili nad železnico. Tam bodo morali zgraditi velikanski nasip, ki bo vodil novo cesto z mostu čez železnico tja do mostu čez Savo, kjer šele se bo nova cesta vključila v sedanjo cesto.

Prodajalci mleka niso tako zakrknjeni in se da z lepo besedo in s strokovnim poukom vse doseči. Zakrknjenice in trmoglavce pa bo doletelo bridko in neizbežno razočaranje.

Mestno tržno nadzorstvo je vzelo v času od 16. aprila do 30. junija 1937 na vseh dovodnih potih v Maribor 180 vzorcev mleka. Od teh je bilo od strani strokovne oblasti zdravstvenega doma v Mariboru zavrženih 86 ali 47%. Stevilka je sramotna za naš okoliš. V glavnem je bila dodana voda. Onesnaženje mleka prihaja le v redkih slučajih. Kontrola se skušajo nekateri upirati in ji tudi izbegovati. Nekaterim se to tudi posreči, vendar se bo to tudi odpravilo in ne bo nikdo ostal nekontroliran.

Glede posode se bode začelo strožje postopati. kdor prodaja mleko, mora gledati, da je to v vsakem pogledu odgovarjajoče in s tem lahko računa na enotno primerno ceno mleka.

Služaji oporečnosti so se navadno ponavljali in se ponavljajo pri enih in istih osebah. Vsi ti grešniki so znani tržnem nadzorstvu. Dosti je tudi takih med temi, ki skušajo z napačnim dajanjem svoje istovetnosti spraviti v zmolo kontrolne organe. Oči kontrolnih organov so bistre, vsi kršilci predpisov bodo prišli do zaslužnega plačila.

Statistika glede uvoženega mleka v Maribor nam prikazuje številko 12.176 litrov mleka na dan. Po zadnjem ljudskem štetju od leta 1931 se razdeli to na 33.921 duš, kar znaša na osebo dnevno 0,36 litrov.

Številka je nizka in mora biti dolžnost vseh merodajnih faktorjev, da jo dvignejo in s tem vsaj deloma od prebivalstva odvrnejo nevarnost jetlike,

povratku za nekaj dni v goste. Čudili smo se elastičnosti njihovega uradniškega aparata, ki je na posredovanje neke zasebne organizacije uredil dokraj zamotano zadevo neverjetno ekspeditivno in skrajno prijazno, ne da bi se pri tem kdo obregnil ob našo nemarnost, da se nismo za stvar sami pobrigali o pravem času. Ni treba posebej povedati, da je taka prijaznost in uslužnost najboljša propaganda, ki daleč prekosi ogromne naklade živopisanih letakov in reklamnih brošur, čeprav je tudi taka krama končno potrebna.

Na žalost moram medaljo obrniti še na drugo stran. Ko sem na omenjenem potovanju češkimi sopotnikom potožil naše težave in so nam oni obljubili svojo pomoč, ki se je res izvrstno izkazala, so pričeli razlagati še svoje izkušnje iz Jugoslavije. Tudi oni so zaprosili za popust na naših železnicah in v resnici tudi sprejeli obvestilo, da je njihovi prošnji ugodeno. V prepričanju, da jih čakajo uradni dokumenti na naši mizi, so se odpeljali na pot. Na naši meji niso o popustu ničesar vedeli; v Ljubljani tudi ne. S celimi voznimi kartami so se odpeljali iz Slovenije še v Dalmacijo v nadi, da se bo neprijetna stvar medtem uredila, ker je bilo časa dovolj. Njihovi upi so bili prazni. S formalnim dovoljenjem za 50 odstotni popust in s celimi voznimi kartami so se vračali domov zagrenjeni in občutno prizadeti, ker so bili iz srednjih in ne bogatih slojev. Da se za tako zabeljeno potovanje človek ne more navduševati, čeprav se vidi nekaj prirodnih lepote, je več kot razumljivo.

Če se na primer občina manjšega mesteca obrne sredi zime na višjo instanco z nujno prošnjo (resničnem dogodku), naj nalozi meščanom dolžnost, da sami kidajo sneg izpred svojih hiš, ker v tej zimi nima občina sama za to potrebnih sredstev, in pripre o kresu stroga zapoved naj hišni posestniki vendar brez ugovora spravijo sneg izpred svojih hiš, je to samo komična podoba resničnih naših razmer. Če pa sedaj pomislimo, da imajo opravka s prav tem uradnim šimelnom, ki nalaga o kresu kidanje snega, tudi tujci, vajeni brezhibnega delovanja javnega življenja, potem smemo pričakovati, da sodba tujcev o nas ne bo vedno za nas zadovoljiva. Morda bo prišla tudi ona nesrečna polovična vozina za češke izletnike nekoli na dan, ko se nihče več ne bo spominjal, kdaj in komu je bila odobrena. Kdor je že prišel pri nas v neprijeten položaj, da je moral pošiljati naokoli kakršnekoli prošnje, prav dobro ve, kaj ni uradna ekspeditivnost. Kdor ima opravka po naših uradih, mnogokrat na lastni koži občuti »prijaznost« našega uradniškega osebja, ki so mu stranke čisto vidno v nadlego. Mi sami smo resda vajeni teh razmer in se več ne pritožujemo, nasproti tujcu pa bi morali biti drugačni. Oblasti in uradi so v prvi vrsti poklicani, da olajšajo z vsemi dovoljenimi sredstvi in pa z več dobre volje, kakršne so vajeni, tujcem bivanje med nami.

Se to! Preprostemu človeku bi morali že enkrat dopovedati, da ni tujec med nami oni osvraženi škric, ki bi ga najraje pozdravili s kamenjem, namreč, da je to človek, ki prinaša k nam denar in ki ga moramo že iz tega materialnega nagiba vljudno sprejeti ter mu kolikor mogoče pripraviti ugodno bivanje med nami. Potem bo odšel od nas res z najlepšimi dojmi in s trdnim namenom, vrniti se o prvi priliki. Drugič bo pripeljal s seboj morda tudi nekaj novih gostov. Našemu kmetu je ostalo namreč še iz dobe tlake in desetine in krvi, da gleda s svoje njivice pisano na vsakega gospoda, ki se brez dela spreha mimo njega. Je to le dokaz občutnega pomanjkanja primerne pouka najširših plasti naroda.

Važen negativen moment naše tujskoprometne politike je tudi zelo razširjeno naziranje, da je treba tujca pošteno odreti in ožeti, da je treba zanj normalne cene vsaj podvojiti ali potrojiti. Taksi pojavi nikakor niso omejeni samo na Dalmacijo, ampak pogosti povsod, kamor je začel zahajati tujec. Kažejo pa na neurejene naše razmere in na pomanjkanje obzirnosti do tujcev, kar zopet silno škodi ugledu naših ljudi in krajev. Naš človek si pač misli: »Danes ga imam v rokah in morda nikoli več, zato izrabi priliko!« Ne pomisli pa, da ga je morda prav s tem za vselej odgnal.

Človek, ki se noče po nojevsko slepiti, vidi mnogo takih in podobnih vprašanj, ki bi jih bilo treba raziti s složnim delom še prej, predno bomo začeli misliti na načrtno in organizirano tujskoprometno propagando.

Nemški bombnik pokosil 22 vojakov

Schleswig, 22. jul. Nemško bojno letalstvo je utrpelo veliko škodo. Velik vojaški bombnik, ki je sodeloval pri vojaških vežbah v bližini Schne-deby, je zadel v telefonski drog, ko se je spustil prenikzo nad cesto, nato zgrabil dva danska motociklista, ki sta ravnokar pridrdvela po cesti, ter se nato po stranski eksploziji zrušil na tla, prav blizu večje skupine vojakov, ki so se tamkaj nahajali. Motociklista sta lažje ranjena. Pilot porušenega letala je na čudežen način ostal pri življenju, a ima nevarne poškodbe. Strašno pa je bilo puščenje, ki ga je letalo napravilo med vojniki. 22 jih je kar pokosilo ter razmetalo po tleh. Eden je ostal na licu mesta mrtev, 21 pa so jih s strašnimi ranami prepejajali v bolnišnico.

Kulturni koledar

Jakob Alešovec

24. julija 1842 se je rodil na Skaručini časnika in ljudski pisatelj Jakob Alešovec. Gimnazijo je obiskoval v Ljubljani, vendar je pred dovršenim šestim razredom izstopil. Potem je imel različne službe, dokler ni prišel 1867 za stalno v Ljubljano. Umrl je 1901 zapuščen v ljubljanski hiralnici. V gimnaziji je pisal še v nemščini. V *Lai-bacher Zeitung* je priobčil nekaj daljših stvari. Spisal je tudi več nemških iger, od katerih so »Moderni igrari v nemškem gledališču v Ljubljani«. Nov slovenski svet mu je odprl predvsem Vilhar, pri katerem je bil v službi. Od 1867 so si sledile slovenske povesti in humoreske: *Vrtomirov prstan* ali *Zmaj v Bistriški dolini*, *Jama nad Dobrušo*, *Ne v Ameriko in njegova znamenita* Kako sem se jaz likal, *povest slovenskega trpina* v poduk in zabavo. Zanimive pa so tudi njegove ljubljanske slike. Izdal je v predledkih tudi humoristično-satirični list: *Brencelj v lažnjivi obleki*, pozneje *Novi Brencelj v zbudljivi in šaljni obleki*. Alešovec je zanimiva postava iz naše kulturno-politične preteklosti.

Ljubljana danes

Koledar

Danes, sobota, 24. julija: Kristina.

Nedelja, 25. julija: Sv. Jakob.

Nočno službo imajo lekarne: dr. Piccoli, Tyrseva cesta 6; mr. Trnkoczy ded., Mestni trg 4 in mr. Ustar, Šelenburgova ulica 7.

Kino Union: Tovarišci.

TEL 22-21 **UNION**
Premiera
Film iz življenja ruskih beguncov v Parizu
TOVARIŠCI
Predstave danes ob 19.15 in 21.15 uri
Predstave jutri ob 17., 19. in 21. uri

Društvo za zaščito interesov vlagateljev bivše avstrijske poštne hranilnice v Ljubljani ponovno opozarja svoje člane, da takoj prijavijo svoje terjatve poštne hranilnici v Beogradu ali podružnici poštne hranilnice v Ljubljani. V Ljubljani se lahko prijave osebno vroči. V prijavi je navesti: Ime in priimek vlagateljev, bivališče, štev. hran. knjižice ali ček. računa in celokupno terjatev. Kot dedič mora prinesiti potrdilo pristojnega sodišča. Prijave so koleka proste. Ako imata zakonca vsak svojo knjižico, mora biti vsaka prijava posebej narejena in vsaka zase odposlana. Društvo opozarja nadalje, da vsak član svojo pisemno obvezo takoj stori, kakor hitro prejme svoje terjatev, namreč, da vpolnje obvezano svoto, ker vsak pošten človek more uvideti, da se je društvo borilo neprenehoma skozi dve in pol leti, predno je doseglo izplačilo teh vlog, ker brez društva in tožbe bi se ne bilo to izplačilo nikdar izvršilo. Apeliramo pa tudi na druge vlagatelje, ki niso člani društva, osobito pa na imovitelje sloje, da prislokojijo društvu v tej zadevi na pomoč.

Dar mestnim revežem. Ga. Rutar Marija, posestnica na Sv. Petra c. 47, ki je umrla 5. februarja t. l., je v svoji oporoki volila mestni občini za mestne reveže znesek 1000 Din.

Promenadni koncert. Turistični odbor za Ljubljano priredi v soboto, dne 24. julija ob 20 promenadni koncert na Borštnikovem trgu. Igrala bo Delavska godba »Zarja« pod vodstvom kapelnika g. Iva Grudna.

Naš poziv dijakom in šolnikom ter sploh lastnikom nekdanjih in sedanjih dijaških listov ima tako slab odziv, da moramo ponoviti svoje prošnje, naj nam brez odlašanja pošljejo najrazličnejše pisane, tiskane in drugače raznozvrstne dijaške liste. Med temi zanimivimi publikacijami je morda tudi več takih, ki bi jih direktor Drž. študijske knjižnice dr. Janko Šlebinger sprejel v svojo »Bibliografijo slovenskih časnikov in časopisov«, ki izide že 1. septembra ob otvoritvi razstave slovenskega novinarstva na Ljubljanskem velesejmu. Ker je pa tako za tisk tega velevažnega dela, kakor za ureditev razstave že skrajni čas, spet prosimo lastnike, naj navzlic počitnicam pregledajo knjižnice in predale ter nam posodijo potrebno gradivo in s tem stopijo v krog sodelavcev razstave, ki naj bo v resnici mogočna manifestacija vseh slojev našega naroda za našo kulturo. Pripravljalni odbor razstave slovenskega novinarstva, Ljubljana, velesejem.

Kaj bo s parkom na Komenskega trgu?

Maribor, 23. julija.

Ko se je gradila v Magdalenskem predmestju delavska kolonija, je nastal sredi med hišicami velik prostor, ki je dobil ime »Komenskega trg«. Za ta trg ve le malo Mariborčanov. Poznajo ga le prebivalci delavske kolonije. Pred desetimi leti je bil zasajen s parkom, ki bi moral biti sedaj v okras vsega vzhodnega dela mesta. Zal pa ni tako. Za mlade nasade se ni nihče brigal, nihče jih ni čuval in tako so postali popolna svojina mladine iz delavske kolonije in ostalih predelov tega predmestja. Kako pa je s takšnim gospodarstvom, je znano. Komenskega trg je dovoljna priča. Vsi nasadi so opustošeni, razraslo se je edino drevje, dočim je grmičevje vse polomljeno in deloma porušeno in porezano. Park je bil opremljen tudi s klopmi, ki jih pa bi sedaj zastojl iskal. Les je že zdavnaj razbit in pokurjen, paglavci so odnesli tudi železne dele klopi ter jih razprodali za staro železo. Za ta trg in njegovo ureditev so svojočasno morali prispevati stanovalci delavske kolonije, odnosno lastniki teh hišic. Ti lastniki so se sedaj organizirali v svoje društvo, ki je te dni naslovilo na mestno občino posebno spomenico, v kateri je obrazložilo stanje Komenskega trga. Obenem je opozorilo mestno občino, da lastniki hišic niso voljni nositi novih bremen za obnovitev parka in trga, ki je postala nujno potrebna. Pač pa so sprožili pametno misel, kako naj bi se ta trg najbolje izbral. Parka ne bo mogoče to vzdrževati, razen če bi občina nastavila več čuvajev, ki bi pazili na nasade. V teh predmestjih je preveč razposajene mladine, da bi bilo mogoče nasade pred njo čuvati. Pač pa naj bi se na tem trgu zgradila projektirana cerkev. Trg leži povsem centralno, lepo v zatišju, pa bi bil kot naša šč za stavbišče novi cerkvi, ki se bo v vzhodnem delu Magdalenskega predmestja itak v do-glednem času gradila. To idejo pozdravljajo vsi lastniki hišic v delavski koloniji, nedvomno se jim bodo pridružili tudi še ostali stanovalci.

Naročajte Slovenski dom!

Sodba o tihotapskem procesu

Ljubljana, 24. julija.

Ze večeraj smo objavili daljše poročilo o drznih tihotapcih s saharinom, ki so vodili svoje posle na zapadni meji. Trije med njimi imajo že dokaj burno življenje za seboj. Tihotapec tvega vsako minuto svoje življenje, ki mu visi na niti, ko prehaja državno mejo. Enkrat so bili kar med dvojnimi ognjem. Streljale so nanje italijanske in naše obmejne straže. Takrat so srečno ušli smrti. Dva tihotapec izmed obtožencev pa sta nekoč bila v silni smrtni nevarnosti. Tik meje so ju zalotili. Nosila sta seboj zavoj 60 jurjev. Med begom sta jih izgubila. Nikdar več jih nista videla. Najditelj pač jih je bil vesel. Spravil jih je, molčal o njih najdi in mirno porabil za svoje potrebe. Glavni obtoženec je bil že dvakrat obsojen v desno stran prsi. Ni šel k zdravniku. Doma se je zdravil kot lisjak. Večrajšnja razprava je razgalila marsikako zanimivost iz življenja tihotapev in tudi med njimi dostikrat razvito konfidencialnost. Tihotapec drugače trdo drže skupaj, gorje onemu, ki jih izda. Pa se vendar dobe ljudje, ki igrajo dvozveno vlogo.

Večrajšnji veliki senat so sestavljali g. Ivan Kralj kot predsednik in gg. Rajko Lederhas, dr. VI. Rupnik, dr. Stanko Štrukelj in Aleksander Grobelnik kot sodniki. Javno obtožbo je zastopal šef državnega tožilstva g. Vilko Lavrenčak. Kot branilca sta nastopala: dr. Cepuder za tri obtožence in dr. Luljak za obtoženega Frančeta Molka. Po prečitani obtožnici se je začelo daljše zaslišanje obtožencev.

Konfident financarjev

Obtoženci se niso bavili samo s tihotapstvom saharina, glavni njih posel je bil tihotapstvo konj čez mejo, ki je še lani bilo zelo dobičakosno. Sedaj je tihotapstvo konj strožje kontrolirano tudi na naši strani.

Glavni obtoženec Andrej Belčič, krepak in širokopleč mladenič, elegantno obleden. Preživljal se je samo s tihotapstvom in je dobro živel. Po svojih poslih se je vozil s tovariši celo z avtom. Belčič je zanikal vsako krivdo ropka, priznal pa je, da se je udeležil kritične noči sestanka s trgovcem Al. Hrenom pod Ivanjim selom. Padla sta dva strela. Vsi so zbežali. Pozneje se je vrnil in je našel ne daleč od mesta sestanka vrečo s saharinom. Pobrjal jo je. Spravil jo je pri obtožencu Molku. Drugi dan je vrečo nameraval oddati finančni straži. Predsednik: »Komu ste hoteli vrečo oddati?« Obtoženec: »Finančnemu organu Ščavničarju. Z njim sem bil že poprej domenjen, da naj zasahim Hrena pri saharinu in ga ovadim. Dogovorjeni smo bili, da ga bom izdal.« Belčič se je več dalje bolj zapletal v svojem zagovoru in je skonstruiral pravico romantično zgodbo o saharinu. Obtoženec je hotel vse povedati g. Ščavničarju in tudi svoji tovariši izdati. Računal pa je, da bosta oba oproščena, Hren pa bi bil kaznovan.

Predsednik obtožencu s posebnim poudarkom: »Ste dvozven nož! Na eni strani sami tihotape, na drugi strani pa tovariši ovajate. Ste nevaren človek!«

Obtoženec je dalje pripovedoval, da je imel tak načrt, da bi šel Hren z njimi v Planino, kjer bi ga plačali. Tam bi ga pa finančna straža prišla. Na ta način je že dva izdal, enkrat celo Hrena, drugič neko žensko, ki je tihotapila šiviljo. Na predsednikovo vprašanje, kako je sam tihotapil, je odvrnil glavni obtoženec: »Sam sem trikrat nosil saharin v Italijo. Drugače tihotapim konje, ker je boljši zaslužek.« Z ovajanjem tihotapev saharina je skušal Belčič pridobiti zaupanje pri finančnih stražnikih. Italijanski financarji so večkrat nanj stre-

Iz domovine nogometa

Čeprav se je nogomet v Angliji razvil do svoje veličine in popularnosti šele v drugi polovici prejšnjega stoletja in čeprav poznajo Angleži svoje nogometne profesionalne igralce že skoraj 50 let, je bila vendar igra z žogo Angležem poznana že v najbolj zgodnjem srednjem veku. Nogomet sicer takrat ni bil tak kot je danes, tedaj so Angleži poznali le meko igro z žogo, ki je pa bila zelo razširjena tudi med preprostimi ljudmi kot neka vrsta narodne zabave.

Kronike nekdanjih dni popisujejo, da je kralj Edvard II. leta 1314 prepovedal vsakršne igre z žogo po londonskih ulicah in dalje, da je Edvard III. leta 1340 kratko in malo prepovedal »nogomet in vse druge neumne igre z žogo«. Iz analov je dalje tudi razvidno, da so bile slične prepovedi tudi za druge panoge športa.

Angleška nogometna zveza »Football Association« je bila ustanovljena leta 1863. Prve pokalne tekme pa, ki so vzbudile večje zanimanje, so bile že leta 1872. Takrat v srednji Evropi še ni bilo ne duha ne sluha o nogometnih zvezah. Na kontinentu so se nogometne zveze začele ustanovljati dve desetletji kasneje, torej šele tedaj, ko je angleški nogomet že prebodel vse prve otroške bolezni. Leta 1885 je letnica, ko je bil v Angliji oficij-

Drevi Ilirija proti Viktorija (Sušak)

Tekmovanje za jadranski pokal med Ilirijo, Viktorijo (Sušak), Triestino (Trst) in Jadranom (Split) se bliža svoji zaključni fazi. Po današnjem stanju je na prvem mestu Triestina, ki ima za seboj že štiri tekme in ima 204 točke. Na drugem mestu je naša Ilirija, ki je v treh tekmovanjih dosegla 179 točk. Splitski Jadran je v treh tekmovanjih nabral 149 točk, Viktorija pa v dveh 166 točk.

Nocoj bo padla odločitev v dveh krajih. V Splitu nastopijo proti Jadranu Tržačani, v ilirskem kopaljšču pa bodo Ilirjani sprejeli v goste dosedaj najboljši klub sušaško Viktorijo. Ilirija mora dobiti čim večje število točk, tako da bomo lahko z mirnostjo pričakovali končne odločitve. Še danes je Ilirija najmočnejši in najresnejši pretendant za prvo mesto in mi smo trdno prepričani, da se naši fantje zavedajo važnosti nocojšnje tekme. Prav tako pa tudi upamo, da bo naše občinstvo z obilnim obiskom podprlo naše tekmovalce.

Tekma se začne drevi ob 20.30 na kopaljšču Ilirije. Predprodaja vstopnic bo že dopoldne in popoldne pri blagajni ilirjanskega kopaljšča.

SASK : Jedinstvo

V Sarajevu nastopita tamkajšnji Sašk in belgrajvsko Jedinstvo. Ta tekma bo odločila, kdo bo deseti klub v bodočem tekmovanju za državno nogometno prvenstvo. Sarajevski Sašk je, kakor znano, prejšnjo nedeljo izgubil v Beogradu proti Jedinstvu s 5:1. Jutrišnja tekma bo končno odločila zmagovalca. Jedinstvo gre z velikim upanjem v Sarajevo in bo po vsej verjetnosti tudi novi deseti klub. To bo Beograd zastopan v nogometnem urzavnem prvenstvu s svojimi štirimi klubi.

ljali. Hrena ni tepel in mu tudi ni delal nikake sile.

Druga dva obtoženca, Danje Tegelj in Anton Sever, sta priznala, kako so prevzemali saharin od Hrena pod Ivanjim selom. Hren je svedel. Tegelj in Belčič sta štela zavojčke saharina. Predsednik Tegljju: »Ali ste po streli bežali?« Tegelj: »Vsi smo odskočili. Vse je bilo hitro. Potem je padel drugi strel. Saharin bi kot po navadi nesel v Italijo.« Obtoženec Sever je omenil, da je imel seboj 4000 din in jih je med begom izgubil. Povedal je zaupno tudi, da je enkrat tako tik ob meji med begom izgubil 60.000 din. Obtoženec Fran Molek je odločno zanikal, da bi bil on udeležen na kak način pri ugrabitvi saharina. Ni bil navzoč in tudi ni streljal.

Kot prič sta bila zaslišana Irgovec Hren Alojzij in podnarednik finančne kontrole g. Ščavničar. Hren je jasno potrdil, da ga je na sestanku po streli napadel prvi obtoženec Belčič. Ne more pa točno potrditi, če je on odnesel vrečo saharina.

Tihotapska firma

Po končanem dokaznem postopanju so se nadaljevali govori državnega tožilca in dveh branilcev. Državni tožilec je vztrajal pri obtožbi in analiziral potek cele razprave. Branilec dr. Cepuder, ki je zagovarjal tri obtožence, je omenil, da so obtoženci sami reveži, na drugi strani pa je bil ugleden trgovec. Hren sam je dobavljal saharin in nekemu ga je prodal celo za 1000 kg. Preprij je nastal med tihotapsko firmo, katere šef je bil priča Hren. Za vsem tiči drugo ozadje. Ni govora o dogovorjenem napadu. Predlagal je, da se vsi njegovi klienti oproste, za vsak slučaj pa glede Belčiča, da se zadeva izloči in da se zaslišajo orožniki na Planini. Branilec dr. Luljak je za svojega klijenta Moleka predlagal oprostilno sodbo.

Zanimiva sodba

Po kratkem posvetovanju je senatni predsednik g. Ivan Kralj objavil sodbo, ki je v splošnem bila primerna. Glavni obtoženec je bil obsojen zaradi razbojništva po § 328 k. z. na 1 leto in 6 mesecev robije ter v izgubo častnih državljanskih pravic za tri leta. Ostali obtoženci so bili oproščeni zaradi pomanjkanja dokazov v smislu § 280 k. p. Sodišče se je postavilo na stališče, da obtoženci niso bili med seboj dogovorjeni in gre samo za kvalifikacijo nočnega napada. Oproščeni obtoženci, ki so se nahajali v zavarovalnem zaporu, so bili puščeni na svobodo. Glavni obtoženec je sicer sprejel kazeno mirno.

Obiščite VI. mariborski teden!

Od 31. julija do 8. avgusta 1937. (50% popusta na železnica in parobrodih od 29. jul. do 10. avg.) Velika gospodarska in kulturna revija! Industrija — Tekstil — Obrt — Trgovina — Kmetijska razstava — Prva filopatološka razstava — Pokušnja vin — Zgodovina — Umetnost — Grafična razstava — Tujski promet — Akvaristična razstava — Kuncerejska, golobarska razstava — Razstava malih živali — Modna revija — Mednarodni plesni turnir — »Sen kresne noči« na prostem — Koncerti — Kongresi — Sportne prireditve — Veselični park na razstavišču. — Mariborski otok, najlepše kopališče v Jugoslaviji, zeleno romantično Pohorje, vinorodne Slovenske gorice, gostoljubni, lepi Maribor — vas v abijoi

no uveden profesionalizem v nogomet. Toda že prej je profesionalizem cvetel v polni meri v obliki najrazličnejših nagrad in odškodnin. Leta 1884 je bil diskvalificiran prvi angleški nogometni klub Preston North End, ki obstoji še danes, radi tega, ker je svoje igralce plačeval. Ob priliki te diskvalifikacije je bil tudi že prvič govor o tem, naj se nekateri igralce plača, da bo morda radi tega lažje okraniti amatersstvo v drugih panogah. Tedaj predlog ni bil sprejet, toda leto dni kasneje je bil profesionalizem že uveden.

Z uvedbo profesionalizma je pa nogomet v Angliji dobil ogromen razmah. Takoj so Angleži izvedli sijajno organizacijo, ki je še danes lahko vzor drugim zvezam. Angleži so sijajno organizirali svoj sistem za prvenstvo, k temu pa se pridali tekmovalne za pokal. Zlasti slednja prireditve je ostala kmalu nekaj angleški narodni praznik. V zadnjih desetih letih prejšnjega stoletja so Angleži, ki so živeli na evropski celini, zanesli nogomet tudi v druge evropske države. Nogomet je šel svojo zmoglavostno pot naprej in kmalu je usnjena žoga osvajala ves svet. Toda čeprav je nogomet v drugih državah v Evropi dosegel isto stopnjo kot v Angliji, nam še vedno lahko služi za vzor vsa nogometna organizacija.

Ljubljana : KAC

Danes in jutri nastopi proti SK Ljubljani moštvo koroškega KAC-a. Tekmi se vršita danes popoldne ob 18 in jutri ob 17.30. Ljubljana bo proti simpatičnim gostom iz Celovca nastopila z dvema svojima najboljšima garniturama. Prvi dan bo Ljubljana nastopila v postavi: Pogacnik, Jerman, Cegljar, Putterle, Jug, Boncelj, Jyha, Cankar, Grjol, Tičar, Eržen. Drugi dan pa v naslednji postavi: Logar, Hasl, Bertonec, Slapar, Pupo, Klemenc, Lah, Bertonec, Šercer in Tičar. Obe tekmi obetata prijateljem nogometa prijeten užitek.

Nov potniški vlak Zagreb gl. kol.-Brežice

Ljubljana, 24. julija.

Pričenši od 26. julija dalje vozi na progi Zagreb gl. kol. - Brežice nov potniški vlak. Odhod iz Zagreba gl. kol. ob 19.05, iz Zagreba Save ob 19.11, prihod Brežice ob 19.57.

Na podlagi čl. 36 in v zvezi s čl. 11, 13 in 14 uredbe o kmetijskih zbornicah, je ministrtvo za kmetijstvo izdalo naslednje avtentično tolmačenje: 1. o priliki verifikacije mandata mora verifikacijski odbor izvršiti ne samo verifikacijo mandatov izvoljenih svetnikov, nego tudi obenem verifikacijo mandatov njihovih namestnikov. 2. Izvoljeni namestnik ne more podati ostavke v koriet svojega namestnika, preden ne bo verificirana izvolitev njegovega namestnika. To velja tudi za primer, kadar je kdo izvoljen za svetnika večkrat v več volilnih okrajih. Po verifikaciji se ima izvršiti volitev v drugih okrajih. Do ostavke ima ta oseba glasovalno pravico.

Od tu in tam

Dobra letina je bila letos v Dalmaciji za buhač. Preko 70 vagonov so ga suhega pridelali, več kot polovico pa že izvozili v Ameriko. Največ buhača pridelajo v okolici Trogirja in na otokih Braču in Hvaru. Prodajajo ga po 607 dinarjev za kilogram.

Jabolka so že začeli obirati v Sloveniji v raznih krajih. Kakovost teh zgodnjih jabolk je izvrstna in se zaradi tega računa, da bo zanje lahko najti kupcev v svetu. Prva prihaja v poštev Nemčija, ki je dovolila uvoz za 1700 vagonov. Jaboika se na debelo plačujejo po 1,20 za kilogram. Pri uvozu v Nemčijo je treba plačati 4 in pol marke za carino. Privilegirana izvozna družba je pa za vsakih sto dinarjev odobrila izvoznikom po 25 dinarjev izvozne premije.

Mlačva v Vojvodini skoro pri kraju. V Banatu, Bački in Baranji so pridelali letos 8,289.006 meterskih stotov pšenice, v Srbiji in Sremu pa 3,608.056 meterskih stotov. Najslabša je bila žetev v teleškem okraju.

Za 551 milijonov dinarjev vseh vrst lesa smo izvozili v prvih šestih mesecih iz naše države. Glavni kupci so Anglija, Italija, Nemčija in Madžarska. V Anglijo smo lesa prodali za 101 milijon, v Italijo za 135 milijonov, v Nemčijo za 88, v Madžarsko pa za 39 milijonov dinarjev. Za temi pa prihajajo na vrsto še Grčija, Avstrija, Češkoslovaška in Belgija. Tako je bilo samo v šestih mesecih izvoženega iz naše države 63% od kontingentov, ki so bili dolženi.

V podstavek spomenika bratoma Radičema, ki ga bodo odkrili v nedeljo 25. t. m. v Trebarjevem na Hrvaškem, so vzdali tudi listino, v kateri je na kratko označeno veliko delo obeh bratov Radičev in razlogi, zakaj se jima je postavil spomenik. Pergamentno listino je kot zadnji podpisal tudi dr. Vladko Maček. Oba kipa je izdelal zagrebški kipar prof. Frangić iz Zagreba.

V Zemun je prispel večeraj z letalom nemški general Milch, pomočnik generala Göringa in državni podtajnik v ministrstvu za zrakovplovstvo. Na letališču so ga sprejeli zastopniki našega vojnega ministra in zastopniki nemške kolonije v Beogradu. Milchov obisk je baje zasebnega značaja.

30 milijonov dinarjev je odobril finančni minister za gradnjo nove železniške proge v pristanišče Ploče na ustju reke Neretve in za ureditev pristanišča samega. Proga se bo gradila od Metkoviča do Ploče ter bo ozkotirna. Še do zime bodo uredili del pristanišča.

Skoro ves dan je ležal na cesti pri Murski Soboti v prahu nezavesten Pavel Feher, ne da bi se kdo zanj zmedil. Bolnišnica v Murski Soboti je Pavla Feherja odpuštila po okrevanju. Ko se je že blizla domači vasi, mu je nenadoma prišlo slabo in se je ob kraju ceste zgrudil. Ves dan je ležal, čeprav so mimo hodili in se vozili razni ljudje. Vsi so bili namreč prepričani, da leži na tleh pijanec. Šele zvečer so ga našli neki ljudje in ga ponovno odpeljali v bolnišnico.

Zaradi ene same buče lubenice je brat ubil brata v Trnjanju pri Banjaluki. Hasan in Mehmed Čuškič sta živela v zadrugi. Ker je imel Hasan zelo rad lubenice, je večkrat zajezel v bratovo njivo in tam nabiral lubenice. Bratu to ni šlo v račun. Zvečer je počakal na njivi in zalotil brata, ko je prav trgal lubenico. Skočil je k njemu in prisilil zausniko. Hasan je besen odhitel domov, pograbil lovsko puško in spet priteknel na njivo. Nameril je puško na brata in ga ustrelil, da je obležal mrtve.

Pred dnevi sta v Banjaluki neka neznanca napadla trgovca Mustafa Madića in ga hotela oropati. Napadaleca sta se lotila svoje žrtve kar pred kavarno sredi mesta. Ko je začel trgovec klicati na pomoč, so prihiteli ljudje ter prepodili napadaleca. Roparja sta jo nato potegnili v temo, in ju niso mogli zaslediti kljub vestnemu iskanju. Šele kasneje so ugotovili, da sta bila napadaleca dva mladeniča, ki sta v kavarni hazardirala z neko družbo in zapravila ves svoj denar. Ker sta pa hotela na vsak način igrati še dalje, sta se domnila za napad. Vedela sta, da ima trgovec pri sebi vedno denar in sta zelo počakala na cesti. Tolkla sta ga s topim predmetom in ga tako močno ranila, da je trgovec še vedno v nevarnosti za življenje.

Otroka je pretokla in odnesla v gozd »mačehac« Spasoja Cerovina iz Zovika pri Pazariću. Ko je neka ženska prihajala mimo gozda, je začela jokanje. Šla je pogledat in našla otroka, lačnega in sestradanega ter vsega pretepenega. Otrok je potem jokaje povedal svojo žalostno zgodbo. »Mačehac« je bila priležnica otrokovega očeta in se je hotela otroka na ta način iznebiti. Oblasti so zaprle brezsrčno »mačehac« in očeta.

Včeraj ob 19 se je vršila plenarna seja poslanskega kluba JRZ. Predsedoval ji je g. Dragiša Cvetkovič, navzočji pa so bili poleg poslancev tudi predsednik kraljevske vlade dr. Milan Stojadinović, predsednik narodne skupščine Stevan Čirič in ministri Svetozar Stanković, Dušan Letica, dr. Niko Subotić, Djura Janković, Dobrovoje Stošovič, dr. Behmen, dr. Kaludjerčić in Josip Rogić.

Sejo je otvoril predsednik kluba Cvetkovič in takoj dal besedo predsedniku vlade, ki se je s toplimi besedami zahvalil poslancem JRZ za zaupanje, ki so mu ga izkazali s svojim današnjim složnim glasovanjem v plenumu narodne skupščine. Plenum kluba je pozdravil z enodušnim poslanjem izvajalca predsednika kraljevske vlade, ki je v svojem govoru izjavil, da o zakonskem predlogu o konkordatu senat zaenkrat ne bo sklepal.

Nato je na predlog predsednika Dragiša Cvetkoviča klub enodušno izključil iz članstva zaradi kršitve klubske discipline poslance Bogdana Petroviča, Jakšo Božiča, Sima Budimira, Momčila Sokića, dr. Bogdana Ercegovca, Stevana Trpkovića, Jovana Arandjelovića, Strahinjo Borisavljevića, Petra Galagoza, Branka Vasiljevića, Stojana Kretića, Dušana Popovića, Milivoja Stepanovića, Petra Staiševića in Todorja Mihajlovića. Vrh tega je plenum kluba sprejel na znanje in enodušno potrdil sklep o izključitvi dr. Vojislava Janjića, Nikole Lazarevića in Miloja Sokića. Obenem je klub sprejel izstop iz članstva, ki ga je prijavil poslanec Stevan Gurič. SeSja se je končala ob 20.

Ministrstvo za trgovino in industrijo je izdalo naslednje navodilo glede postopka pri odvijanju trgovin: stranka, ki v smislu čl. 171 zakona o trgovinah prijavi prenehanje trgovine, mora priključiti prijavi tudi originalno dovoljenje odjavljene trgovine. Pristojna upravna oblast, ki sprejme odjavo trgovine, zabeleži na originalnem dovoljenju, da je trgovina prenehala in da je dovoljenje izgubilo veljavnost.

Abesinsko kavo prodajajo v naših krajih po 35 lir kilogram, ter ni nič cenejša, celo dražja od drugih.

Filmski igralec o svoji materi

Na dan francoskega narodnega praznika, 14. julija, ko ljudje po vsej Franciji norijo v nebrzdanim veselju, kakor samo oni znajo, ko priredijo koncerte in plesne po vseh prostornejših trgih celega Pariza, se je na enega takih koncertov tako rekoč sam povabil tako priljubljeni, živahni in po vsem svetu poznani filmski igralec Maurice Chevalier, posebej pariska razigranost.

Hotel se je po dolgih letih zopet zabavati v preprostem, zanemarjenem delu Pariza, kjer se je v otroških letih podil, igral in prepeal z ostalimi pariškimi paglavci, divjaki in podobnimi potepuhi.

V znanem pariškem časopisu sam piše v tistem svojem posebnem slogu, ki mu je toliko pomagal doseči take uspehe pri filmu, kako mu je čudno pri srcu, ko pomisli, da bo pel v kraju, kjer se je igral kot otrok. Potem pripoveduje zanimivo zgodbo iz svojega takratnega življenja.

Bil je deset let star, ko je nekoč gledal neko

poroko. Raztrgan in umazan kot je bil, se je naslanjal na železno ograjo pred cerkvijo in ves zamaknjen zija v novoporočena. Zdelo se mu je neizmerno lepo, bogato, vzvišeno. Pri tem pa ni opazil, kako se je neko drugo zijalo naslonilo na železna vrata, jih zaprlo in prišlo Mauricov prest. Ubogi fantiček se je začel dreti; takoj je bilo vse polno ljudi okoli njega pripravljenih pomagati mu. Nekateri so drveli klicati njegovo mater, ki je prišla vsa prepadena, ga objela, jokala z njim vred, ga spravila v kočijo izvoščka in odpeljala v bolnico. Ubožica bo morala delati ves dan, da bo prisluzila potreben denar za izvoščka. Fantiček pa je bil kljub bolečini v srcu vesel radi velike pozornosti, ki jo je zbudil in ker se je prvič peljal s kočijo.

»Ne vem, kakšni spomini se mi bodo vse zbudili, ko bom pel; nekaj pa vem za gotovo, namreč to, da sem pripravljen dati si pripriti celo roko, ne samo prsta, pri tisti preklicani železni ograji, če bi to moglo zopet priklicati mojo ljubko starico, mojo ljubeznivo mamico.«

8 parnikov podplatov strganih na leto

Med najrazličnejšimi podatki, ki so jih — v zadnjem času še prav posebno — zbrali o tem in onem, so tudi tisti, ki jih je pred kratkim podal v svojem poročilu nek Amerikanez. Iz njih je razvidno, ali bolje rečeno, v njih hoče ta Amerikanez s številkami točno podati vso škodo, ki na svetu nastaja s tem, da se gotove stvari, ki jih človek uporablja v ta ali oni namen, obrabijo in jih je zato treba nadomestiti z novimi. Med drugim je ta človek tudi ugotovil, da gre vsako leto na železniških progah po vsem svetu zaradi velikega trenja, ki ga povzročajo težki železniški vozovi po tračnicah, do 250.000 ton železa v izgubo. Celo to ni pozabil ta računar izračunati, za koliko obrabijo ljudje po vsem svetu podplatov na čevljih. Številke povedo, da bi bilo treba osem oceanskih parnikov, da bi se nanje mogli naložiti vsi podplati, ki jih ljudje vsega sveta na leto strgajo. Lahko računamo, da na vsem svetu kakšnih 800.000.000 ljudi nosi čevlje, kar je komaj dobra tretjina vseh ljudi na zemlji. Vsak posameznik strga na leto približno 1 funt podplatov. To bi bila prejšnja prenoska, kot previsoka številka. Neprimerno večja pa je še škoda, ki jo napravijo avtomobili po cestah, bodisi s tem, da meljejo v prah kamenje, ki ga je seveda nato treba nadomestiti, ali pa s tem, da se sami obrabijo tako, da ne služijo več dobro svojemu namenu.

Slika s proslave osvoboditve Skoplja. V sredi patriarh srbske pravoslavne cerkve Varnava, ki je danes ponoči umrl

Zmote o blisku

Zadnja leta so znanstvena raziskovanja bliska odkrila dokaj novih dejstev, ki zavračajo splošno razširjeno zmotno ljudsko mnenje o bliskovih navadah in lastnostih.

Večmesečna opazovanja nalašč za to izbranega gozda so pokazala, da imajo hrastje izredno privlačnost za strelo; takoj za njim je brest, druga drevesa pa so nekako enako »mamljiva«, razen gabra in breze, ki med najhujšim treskanjem popolnoma mirno stojita med svojimi nesrečnejšimi tovaršiški in tovarišicami, ne da bi si jih strela hotela približe ogledati.

Tudi v zemljo udarja strela, če jo kaj ne prestraže, in sicer najraje v peščene sipine, najredkeje pa v ilovico.

Letala in zrakoplovi so ob velikih nevihtah in viharjih pred strelo v zraku mnogo varnejši, kot ljudje splošno mislijo. Primeri letalskih nesreč radi strele so tako redki, da jih ni vredno jemati v poštev. Zadnje nesrečo nemške zračne ladje je zelo verjetno povzročil blisk, toda ne sam po sebi, ampak samo v zvezi z uhajajočim plinom. Blisk sam gotovo ne bi nikdar prizadejal tako ogromne škode in nesreče.

Da pa se odstrani sploh vsaka možnost letalske nesreče radi bliska, izpopolnjujejo sedaj letala s posebnimi napravami za odvajanje strele, nekatere strelode, nameščene po vsem letalu od enega konca kril do drugega in pa majhen televizijski aparat, ki letalca v gostih črnih oblakih in v temni opozarja na razne nevarnosti ter mu kaže pravo pot.

Tudi glede hitrosti bliska se ljudje motijo. Seveda je res, da je hiter — nam se vsaka stvar, ki je hitrejša kot mi, zdi hitra — toda v primeri s hitrostjo svetlobe, je blisk počasen, kar vsekakor nima za navadne ljudi nobenega pomena. Točna opazovanja so pokazala, da je blisk šestkrat počas-

Nad 225 tisoč ljudi je kropilo Marconija

V četrtek so se člani italijanske Kraljeve akademije podali kropit umrlega zaslužnega italijanskega izumitelja Marconija, da mu izkažejo poslednjo čast. Koliko pa je še drugih ljudi prišlo kropit tega moža, najbolj kaže število podpisov teh kropilcev. S samimi podpisi so napolnili nič manj kot 75 albumov, od katerih ima vsak po 100 strani. Če vzamemo, da je bilo na vsaki strani samo po kakšnih trideset podpisov, dobimo številko 225.000. Poleg tega pa je treba poudariti, da se je podpisal le del vseh ljudi, ki so prišli kropit Marconija. Dosti je bilo gotovo tudi takšnih, ki bi se sicer radi podpisali v enega izmed teh albumov, pa niso imeli časa ali pa volje čakati, da bi prišli na vrsto.

Včeraj so tudi odprli Marconijevo oporoko, ki jo je pokojnik že davno prej izročil notarju v veliki kuverti, zapečateni s petimi velikimi pečati. Navzoči so bili pri tem sorodniki. Oporoka ima strogo osebni značaj in se nanaša le na ožje sorodnike.

Slika s proslave osvoboditve Skoplja. V sredi patriarh srbske pravoslavne cerkve Varnava, ki je danes ponoči umrl

Miki-miška dobi tekmeča

Nikomur menda, posebno pa tistim, ki dan za dnem čepo po kinogledališčih — tudi če predstava morda ni vredna počenega groša — ni treba pripovedovati in razlagati, kaj je to miki-miška. To je pač posrečen in tudi dobro preračunan domislek izvrstnega risarja, ki mu je uspelo, ustvariti nekaj, ob čemer se ljudje res od srca nasmejejo, pa magari tudi nad največjo neumnostjo. Ob pametnih stvareh se človek navadno tako ne smeje. Toda, kaj bo sedaj, ko pravijo, da bo miki-miška dobila tekmeča. Najboljši štirje pomagači Walt Disneya, ki je »privabil na svet« miki-miško, so se s svojim mojstrom sprli in sklenili, da izumijo nekaj novega. Sklenili so spraviti na filmsko platno drugo smešno postavico, ki bo mogla ljudi najmanj tako zabavati, kakor jih je do sedaj miki-miška. To bi bil nekak mal paglavec, ki bi se imenoval »Skippy«. Takšne smešne postavice so po Ameriki vsaj v približno takšni obliki že znane, saj jih prinašajo naslikane že skoraj vsi časopisi. Pravijo, da je to za časopisje dobra reklama. Zato so se štirje bivši najboljši pomagači Walt Disneya tudi odločili, da s tem novim pajacom na platno malo pokonkurirajo miki-miški.

Mesto čudežev

V italijanskem mestu Camerina sta se zgodila dva nenavadna dogodka.

Neko malo deklico je sredi noči zbudil glas, ki ji je ukazal, naj takoj vstane, vzame svojega malega brata, ki je spal v isti sobi in naj sobo zapusti, ker se bo zgodila nesreča. Komaj je povlela izvršila in prišla na prosto, se je strop v sobi vdrl in zasul obe posteljici.

Pri neki spiritistični seji univerzitetnih profesorjev se je pojavil duh, ki je rekel, da je bil l. 1765. zdravnik, da je šepal in da ga je nekdo ubil ter zakopal pod neki grm tam v bližini. Preiskali so kraj in res našli okostje človeka, ki je moral šepati — ena noga je bila krajša, — ter dognali, da je bil pokopan pred l. 1800.

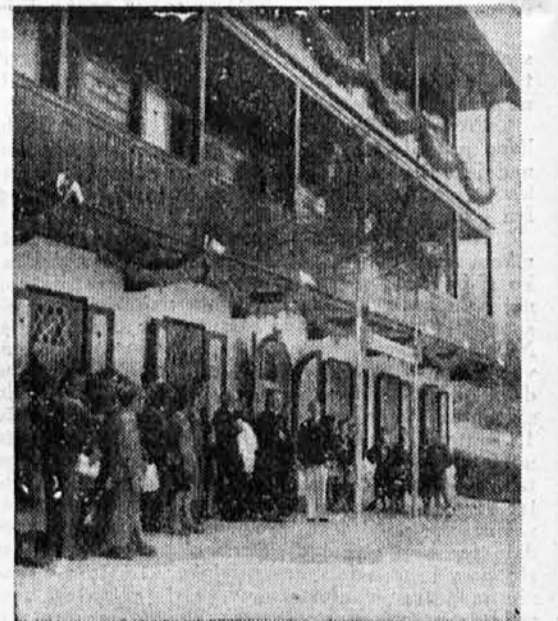
Radio

Programi Radio Ljubljana

Sobota, 24. julija: 12 Glasba pisana, vesela s plošč — bo kar naprej donela — 12.45 Vreme, poročila — 13 Cas spored, obvestila — 13.15 — Glasba pisana, vesela s plošč — bo kar naprej donela — 14 Vreme — 18 Ruski sekstet — 18.40 Pogovor s poslušalci — 19 Cas, vreme, poročila, spored, obvestila — 19.30 Nac. ura: (Kreko Kovačič, Zgb) — 19.50 Pregled sporeda — 20 O zunanji politiki (g. urednik dr. Lojze Kuhar) — 20.30 Poštanske idile (pisane večer), napisal Jakob Zvan, izvajajo člani rad. igral. družine; vodi Jože Zupan — 22 Cas, vreme, poročila, spored — 22.15 Lahkih nog naokrog (plošče).

Drugi programi

Sobota, 24. julija: Belgrad-Zagreb: 20.45 Wagnerjev »Lohengrin« (prenos iz Bayreutha) — Dunaj: 20.30 Simfonični koncert — 22.40 Mahlerjeva II. simfonia — Budimpešta: 16.22 Wagnerjev »Lohengrin« (prenos iz Bayreutha) — Trst-Milan: 17.15 Plošče — 21 Gledališki večer — Rim-Bari: 21. Igra — 21.40 Izbrana glasba — 22.45 Plesna glasba — Praga: 19.33 Operetna glasba — 21.25 Orkestralni koncert — 22.35 Ciganska glasba — Pariz: 20 Za Poljake v tužnji — 22.45 Lahka glasba — Nemške postaje: 15 Wagnerjev »Lohengrin« (prenos iz Bayreutha).

Včeraj je ljubljanski škof dr. Gregorij Rožman blagoslovil Dijaški dom pri Sv. Duhu ob Bohinjskem jezeru. Navzoča sta bila tudi minister dr. Krek in ban dr. Natlačen. Slika: Pogled na okrašeno pročelje doma

Telesna straža angleškega kralja je dobila spet nazaj svojo zastavo, ki je 20 let visela na windsorskem gradu. Zastavo je dala polku telesne straže kraljica Viktorija leta 1870.

49

LJUBEZEN, KI UBIJA

Pri očetu se je zgodilo tako in pri meni bo prav tako.

Naj izberem kakršnikoli način, naj mu prelivam kapljo za kapljo, naj ga počasi davim, naj ga počakam na oglu ulice in ga zabodem, naj mu poženev krogljo v glavo — vseeno, stvar ostae ista, umora ni mogoče imenovati z drugim imenom.

Umor?

Tudi jaz da bom morilec?

Nenadoma mi je zazvenelo v mislih vse, kar ta beseda vsebuje podlega, in prvič v življenju me je bilo maščevanje, tistega maščevanja, po katerem sem tako hrepenel, strah.

Pred dejstvom, da bom jaz tudi moral postati morilec, če se hočem maščevati, so se začele moje moči šibiti.

Ce me je bilo zaradi vzgoje, ki sem jo užival, strah dejanja, me ni ta vzgoja ovirala, da ne bi ob tej misli naravnost poblaznel. To je bila naravna divjost v meni, tako naravna kot lakota ali žeja, ki me je prevzela vsega popolnoma.

»Naj bo,« sem si dejal, »ubil bom očima. Da, ubil ga bom in ni me strah te besede. Ali je bilo morda njega strah?

Ubijal je in ubit bo! Oko za oko, zob

za zob, to je naravna pravica in vse ostalo je laž.«

Noč je padla med tem premišljevanjem. Bil sem žrtev mrzličnega razburjenja, ki je bilo v hudem nasprotju z mirnostjo, s katero sem pred tako malo urami izvršil tako težko nalogo, ko sem stopal po stopnicah v Grand hotel.

Seveda se je zdaj položaj jako spremenil.

Tedaj sem se pripravljal na boj, na nekak dvoboj. Napasti sem moral naravnost v lice nekoga, ki sem ga moral premagati in nisem trepetal.

Zdaj se me je pa polotil strah, ko sem videl pred seboj nalogo, da na skrivaj in iz zasede ubijem svojega očima. Prvič sem premagal strah in trepet, ko sem zdril sovražniku v obraz, zdaj ko bi moral delati zavratno in skrivaj, sem se bal.

Kaj bi naredil zdaj.

V štiriindvajstih urah bi moralo biti vse končano. Treba se je bilo pripraviti na vse, treba je bilo začeti misliti na vse.

Treba je bilo imeti mirno kri — jaz pa sem drhtel od razburjenja. Če bi me kdo videl takega in bi se pozneje spomnil — to bi imelo zame slabe posledice.

Zdelo se mi je, da bom razburjenje vsaj malo premagal s tem, če začnem nekaj delati. Če že ne premagal, bom pa vsaj prevaral svoje živce.

nejši kot svetloba, in sicer preleti na sekundo »samo« 50.000 km, dočim jih svetloba 300.000.

Druga zmota je zopet v tem, če ljudje pravijo, da je koga »strela udarila«. Če bi to bilo popolnoma res, bi moral človek v hipu čisto zgoljeneti, kajti dognali so, da ima en sam blisk vsaj milijon voltov električne napetosti; če že nekaj stotin ali tisoč voltov zadostuje, da človeka ubije, kaj mora potem povzročiti tisočkratna sila! Torej največkrat človeka strela ni »udarila«, ampak samo »oplazila« od daleč ali iz neposredne bližine tako, da je samo del njene električne sile šlo skozenj v zemljo.

Zelo zmotno je, da bi strela nikdar ne udarila dvakrat v isti kraj; tudi po štirikrat, petkrat je že v kako drevo treščilo, kakor so opazili.

Človek bi mislil, da popolnoma jeklene bojne ladje nudijo blisku sijajno tarčo, da se »vadi v streljanju«. Toda ne! Podobno kakor visoke jeklene zgradbe mest so tudi bojne ladje same na sebi izvrstni strelodod.

Dolgo so si učenjaki belili glavo s tem, kaj bi mogli žrtvam strele strgati z nog čevlje. Prišli so do zaključka, da je izredna vročina bliska v hipu spremenila znoj v paro, kar je povzročilo malo eksplozijo, ki je pa vendar bila tako močna, da je mogla razgnati čevlje.

Največ poizkusov z bliski in točnih novih odkritij bliskovih lastnosti so napravili v ogromnem in sila zanimivem laboratoriju v New Yorku. V njem sta dve veliki dvorani, ena je samo za kinematografske namene, kjer je treba pritisniti le na tak ali tak gumb, pa zagledaš na posebni stekleni steni najsijajnejše bliske iz kateregakoli dela zemlje, ki jih potem porabijo za razne filmske predstave. V drugi dvorani pa zopet z raznimi rotacij in vzvodi pričarajo pod strop goste temne oblake, dež kakršnekoli debelosti in gostote, bliske, strele, vihar, grom.

(g)

Oblekel sem se, trdno odločen, da grem nekam v družbo in se bom kazal ljudem čisto mirnega in navadnega, da ne bi nihče utegnil sumiti, da pripravljam kako tako dejanje.

Ko sem hodil po ulicah, sem gledal vrvene ljudi, švigane vozil in hrup življenja, sem nenadoma začutil v sebi nekaj prijetnega. Zdelo se mi je, da leži v zraku veselje do življenja, in to veselje se je prelivalo okoli mene in me obvladovalo s silno močjo.

Nebo je trepetalo v hladnem utrinjanju nešteti zvezd. Venci in luči so kazali vrata v vrtove veselja. Šel sem mimo restavracije, ki je razpostavljala svoje mize prav do roba drevoreda. Mlado listje je narahlo pošumevalo v tišem vetru. Mladi možki in ženske so veselo večerjali. Iz oddaljenih kavarn se je razločno slišala godba. Vozovi so drdrali in prinašali iz gozda sto poljubov in sto nežnih pozdravov.

Nasprotje med tem praznikom pariške pomladi in med mojo žalostno usodo me je zgrabilo s silno močjo.

Kaj sem neki zagrešil, da hodim tako grozno sam v tem svetlem in veselem življenju, da moram sprejeti nase tako grozno preskušnjo?

Zakaj je prekršil mojo pot človek, ki je v svoji strasti šel tako daleč, da je prišel do zločina in krvi? Saj je v tem svetu vsa strast tako mlačna, tako plitva, tako navadna. Saj ni med vso to množico ljudi, ki vrve okrog

mene, dveh, ki bi bila zmorna podobnega narčta, ki ga je Jakob Termond izvršil v svojem poželenju s tako dosledno natančnostjo.

In ta zločinec, ki je imel tako strašno voljo in tak razum, je bil moj oči.

Zopet sem začutil, da mora to biti neka nevidna sila in moč, ki me uravnava in vodi, ki povzroči, da se zgode najbolj neverjetne in čudne stvari.

Skoraj me je bilo strah te grozne, neznane sile, ki je pred njo vse naše hotenje brez moči. Zdelo se mi je, da ne morem več prenašati človeških obrazov.

Obrnil sem svetlemu in veselemu življenju hrbet in šel po temni strmini proti spomeniku Zmage. Od tam sem brez premisleka krenil v gozd.

V začetku sem hodil po levi, da bi se ognil vozilom, potem pa sem zavil na čisto zapuščene poti.

Ne vem, ali me je vodil naravnost živalski nagón, ki nas nezavestno pripelje na tista pota, po katerih smo že hodili.

V mehki in sijajni pomladni mesečini sem spoznal kraj, kjer sem se pozimi sprehajal z očimom takrat, ko sva se šla prvič sprehajati v gozd.

To je bilo tistega dne, ko sem prišel k nje-mu pod pretvezo, da naj mi vrne časopis; v resnici sem pa prišel zato, da bi ga videl pred sliko njegove žrtve.